

Brev hjemmefra - 2/21

Medlemsblad for Norsk utvandremuseums venner

Amerikabåten går fra kaia i Kristiania

Innhold

Side 2 Info om foreningen

Side 3 Lederen har ordet

Side 4 Aktiviteter 2021

Side 6 Andrew Furuseth

Side 8 Silliards – et Seljord i Minnesota

Side 12 George Washington

Side 13 Norsk-amerikanarar og kvinne-
stemmeretts-kampen i USA

Side 19 Anno Museum

Side 20 Siste sida. Aktiviteter 2021

Norsk utvandremuseums venner kontakt info

Adresse:

Ingrid Semmingsens veg 10
2312 Ottestad

Org.nummer: 921 202 830**Bank:** 1800 13 44818**Vipps:** 573823**Spørsmål til foreningen rettes til:**

aotfred@icloud.com - 908 53 542

Redaksjon "Brev hjemmefra" – kontakt:

hesjaren@online.no - 920 83 289

Hjemmeside: www.numv.no**Bli medlem i venneforeningen:**

Vipps på nr.: 573823

Facebook: Utvandremuseets venner

Merk innbetalingen med navn, telf.nr. og epost. Eller til bank med samme opplysninge

Medlemskontingenten er kr 250 pr. år

Styret - 16.03.21

Leder:	Alex Fredsvik	908 53 542	aotfred@icloud.com
Nestleder:	Odd Hemma	909 31 247	ohemma@online.no
Kasserer:	Randi Løbakk	986 92 999	randilobakk@gmail.com
Sekretær:	Ola Syverinsen	959 81 385	osyverin@gmail.com
Styremedl:	Inger J. Kristoffersen	474 19 896	ijkristo@online.no
Styremedl:	Marith C Bertinussen	993 58 405	marberti@online.no
Styremedl:	Nancy Louise Coleman	924 22 456	tootch@gmail.com

Revisor: Bogdan Jankov

Valgkomite: Odd Hemma og Einar Volla

Representasjon styret i Stiftelsen Norsk utvandremuseum og forskningssenter:

Representant: Leder

Representasjon til årsmøtet i Forbundet Norske Museumsvenner (FNM):

Representant: Leder

Vararepresentant: Nestleder

Redaksjonskomiteen:

Erling Hesjadalen, Ola Syverinsen og Inger Johanne Kristoffersen

Styret oppfordrer alle til å verve medlemmer til venneforeningen – vi ønsker oss flere medlemmer til å delta i våre aktiviteter i samarbeid med museet fremover.

Innmelding kan gjøres ved å sende en epost til: leder@numv.no - sette inn

kr 250,- på konto: **1800 13 44818** - På VIPPS #573823.

Husk å oppgi navn, telefon og telefonnummer i meldingsfeltet.

Lederen har ordet

Hei til dere alle!

Nå har du fått en ny utgave av Brev Hjemmefra og jeg håper at den faller i smak.

Interessante historier om nordmenn som markerte seg i det nye landet. Furueth innenfor fagforeningsarbeid og ikke minst artikkelen skrevet av Nancy L. Coleman som omhandler kampen om kvinnestemmerett i USA. For min del en helt ukjent historie.

Og så har vi fått en flott historie fra Dag Henriksbø som omhandler Svend Knudsen som utvandret fra Seljord. Det var ikke bare bare i den tiden.

Sommeren er innledet og håpet er at pandemien går tilbake slik at museet kan ta imot besøkende og ikke minst holde Ingvalson's Café åpen i helgene i sommer, og slik som det ser ut nå så er det muligheter for det. Benytt muligheten til å besøke museet og nyt en kopp kaffe med hjemmestekte vafler.

Ingvalson's Cafe

er stadig mer besøkt og har blitt museets hjertebarn. Vi ønsker derfor å fortsette denne suksessen og gleder oss til å åpne dørene i 2021.

Foreløpig så er vi noe usikker på hvorledes høsten vil forløpe seg med tanke på arrangementer på museet, både i regi av museet og i regi av venneforeningen. Mye avhenger av utviklingen av pandemien, og foreløpig så ser det ut til at det er «lys i tunnelen». Så snart vi vet noe mer så vil det sendes ut info mm.

Da gjenstår det å ønske alle en god sommer. Slik som det ser ut nå så blir det nok norgesferie for de fleste, men Norge er et fantastisk ferieland med vekslende natur og vær – nyt det!

Ottestad 20.06.2021

Alex

Husk å besøke utstillingen «Opphavstegn», som består av fotografier og gjenstander fra migranter, lyd-stasjon og video-installasjoner. Puslespill og animasjonsfilmer fra ungdomsskoler i Elverum. MÅ SEES!

Aktiviteter ved Norsk utvandremuseum 2021

SOMMERSESONGEN

Åpning: 19. juni 2021

Museet har sommeråpent
19. juni - 15. august 2021
KL. 11 - 15 | Torsdag til søndag
I tillegg vil Ingvalson's Café være åpen i samme tidsrom. Her kan man kjøpe vafler, kaffe, is og brus.

Foto utstilling i Bjorgo-huset

SE HVORDAN VI LEVER

En fotoutstilling med **Andreas Larsen Dahl**

På museet har vi fotoutstilling av Andrew Dahl, en norskamerikansk fotograf i Wisconsin i 1870-årene. Åpning av utstillingen i forbindelse med åpning av sommersesongen.

For mange nordmenn som hadde utvandret til Amerika var det viktig å fortelle de hjemme hva de hadde oppnådd. De sendte brev, men et enda sterkere bevis på velstanden var et bilde.

Andreas Larsen (Dahl) var født på gården Dalen i Skrautvål i Valdres i 1844. Han reiste til Amerika i 1869. Der han slo seg

ned i Dane County, Wisconsin. Han endret navnet sitt til Andrew Dahl, og begynte å fotografere.

Fotografiet var en ny oppfinnelse og muliggjorde at menigmann kunne få sitt portrett eller for eksempel et bilde av gården eller annen eiendom. Dette er noe som tidligere bare hadde vært forbeholdt de velstående.

Dahl kalte seg «kunstner» og så på seg selv som noe mer enn en fotograf som behersket den nye teknikken. Menneskene og elementene i bildet ble nøye regissert og planlagt. Dahl komponerte fortellende fotografier i en tid da de fleste fotografer nøyde seg med å fange inn motivet slik det falt seg.

I bildene stammer påfallende få av eiendelene fra Europa. De fleste var nye og laget i Amerika. Fotografiene viser stolthet over nyanskaffelser framfor lengsel etter kulturen i det forlatte hjemlandet.

På denne måten forteller ikke bare bildene til Dahl hvordan innvandrerne levde, men også hvordan de ville at andre skulle se og tro at de levde. Høres det kjent ut?

I utvandrerens fotspor – aktiviteter for hele familien

Utvandrerne har i år gleden av (endelig) å kunne tilby et opplegg til barnefamilie i sommer! Vi håper derfor at små og store stangesokninger vil benytte seg av det kort reiste ferie-tilbudet.

Litt om opplegget:

Barna tas med på en utvandrerens reise – fra småbruket på Hedmarken over Atlanterhavet til Amerika og inn i Midtvesten. Reisen er en aktivitetsløype hvor store og små gjester i fellesskap beveger seg fritt ute på friluftsmuseet hvor de blir satt på ulike prøver med aktiviteter.

Reisen vil starte i resepsjonen med utdeling av kostymer. Sansene tas i bruk mens du spiller på tangentene i utvandrerkirka. Du vil få prøvd smaksøkene dine ved pakking av amerikakofferten. En ung kvinne skriver et brev; tror du hun nekter å komme hjem for å tvangsgiftes? Drømmen om Amerika; blir du med på gullgraving?

I friluftsmuseet står en gammel container malt med det blåe hav. Kan dere tegne familien din i ett skip på vei over? Tør du å gå inn i containeren? Hvordan er det å være flyktning i dag? Hva lukter det her? Inne i skolerommet på museet kan store og små gjester prøve seg på kulltegning,

inspirert av kullanimasjoner laget av ungdomsskole elever og av foto-utstillingen på museet.

Prosjektet er støttet av Sparebankstiftelsen

Ny utstilling åpner 19 juni 2021

Endelig kan vi åpne dørene til vår nye flotte utstilling **"Opphavstegn"**.

Hvis du skulle velge en gjenstand som beskriver deg og ditt opphav, hva ville du valgt? Hele livet omgir vi oss med gjenstander. Hjemmene våre er et utstillingsvindu som sier noe om hvem vi er og hva vi liker. Ofte blir behovet for å vise hvor vi kommer fra forsterket når vi flytter til et nytt land. I prosjektet Opphavstegn har vi besøkt etterkommere av norske utvandrere og etterkommere av innvandrere til Norge hjemme. Hvordan relaterer de seg til sitt opphav, og hvordan vises det i hjemmene deres?

Vi gleder oss til å vise dere vår nye utstilling! Utstillingen vil være åpen i hele sommer i museets åpningstider.

Prosjektet er et samarbeid mellom Norsk utvandrerne museum og Glomdalsmuseet og er støttet av Sparebankstiftelsen, Fritt ord og Den amerikanske ambassaden.

Samlingsforvaltning

Gjenstandsregistreringen ved museet fortsetter med en 40 % ressurs i 2021. Dessuten arbeides det med en digitalisering av museets arkiv i regi av Family Search, en amerikansk organisasjon tilknyttet mormonerkirken.

Andrew Furuseth

Født 12. mars 1854 i Romedal
Død 22. januar 1938 (84 år) i San Francisco

Beskjeftigelse: Fagforeningsperson

Andrew Furuseth fra den tidligere kommunen Romedal i Hedmark var sjømann og amerikansk fagforeningsleder. Furuseth var aktiv i dannelsen av to store maritime fagforeninger: Sailor's Union of the Pacific og International Seamen's Union, og var leder for begge i flere tiår.

Furuseth var hovedansvarlig for gjennomføringen av fire reformer som endret arbeidsbetingelsene for amerikanske sjøfolk. To av dem, Maguire Act of 1895 og White Act of 1898 gjorde slutt på kroppslig avstraffelse og avskaffet fengselsstraff for å forlate et skip uten å mønstre av.

Furuseth er regnet som nøkkelpersonen bak planlegging og gjennomføring av Seamen's Act of 1915, av mange kalt «The Magna Carta of the Sea» og Jones Act of

1920 som gir rett til hyre til sjøfolk og også handler om bruken av utenlandske skip i innenlandsk handel.

Furuseth ble født Anders Andreassen Nilsen, som femte barn av Andreas og Marthe Nielsen. Familien hadde akkurat flyttet til en hytte i Furuset, som ligger i Åsbygda. Han tok etternavn etter sitt fødested som skikken var.

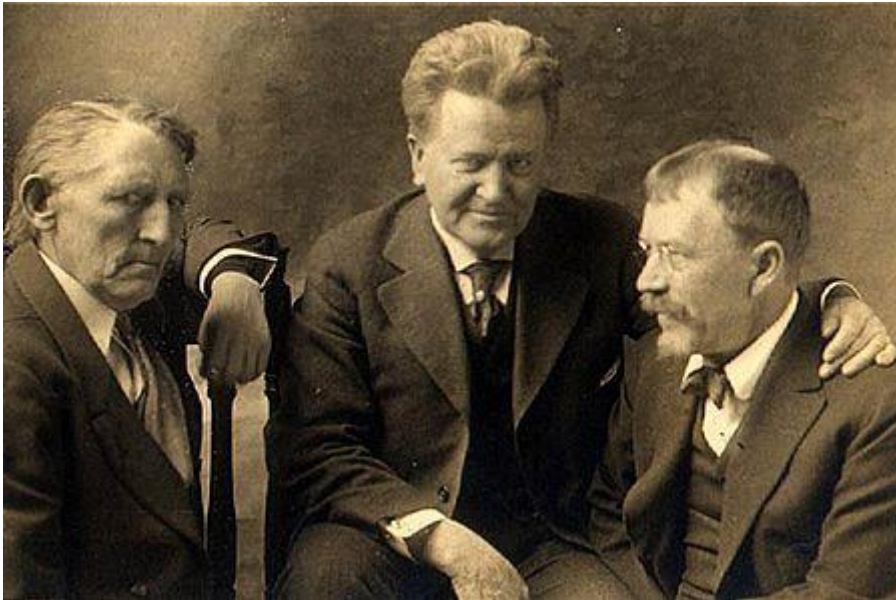
I 1855 flyttet familien til Damstua i Åsbygda, (i den gang Romedal kommune), hvor den gamle Nilsen tok en dårlig betalt jobb som damarbeider. Fem barn til ble født og familien hadde dårlig økonomi. Som åtteåring ble Furuseth sendt for å jobbe på en gård hos Jonas S. Schiøtz ved Østby, Romedal. Schiøtz sendte ham til en privat luthersk skole.

Den 2. juni 1870 flyttet Furuseth til Oslo (dengang Christiania). Han arbeidet som kontormedarbeider og forsøkte å komme inn på en militær skole. Selv om han ikke kom inn på skolen, lærte han engelsk, tysk, nederlandsk og fransk, som ikke bare skaffet ham jobb, men skulle også bli svært nyttig for ham senere i livet.

Furuseth reiste til sjøs i 1873 og seilte under norsk, svensk, britisk og amerikansk flagg inntil han gikk på land i San Francisco, California i august 1880. Han jobbet en periode i fiskerindustrien nær Portland, Oregon.

Coast Seaman's Union ble etablert mens Furuseth var til sjøs, men han ble med innen tre måneder etter etableringen den 3. juni 1885.

Andrew Furuseth (til venstre) med senator La Follette (i midten), og «muckraker» Lincoln Steffens, cirka 1915.

Mindre enn to år etter, i januar 1887, ble han valgt inn i unionens øverste ledelse som kasserer. I 1889 reiste han til sjøs igjen, men ble gjenvalgt til stillingen som «union secretary» i 1891. Det var på denne tiden den 29. juli 1891 at Furuseth fusjonerte Coast Seamen's Union med Steamship Sailor's Union for å etablere Sailor's Union of the Pacific, en fagforening som fremdeles eksisterer.[6] Med unntak av en to måneders periode da han mønstret på som fisker, var han leder for SUP til 1935.

Mindre enn et år etter etableringen av ISU var Furuseth med på et møte i Chicago, Illinois hvor en føderasjon av maritime fagforeninger kalt «National Union of Seamen of America» ble etablert. I 1895 fusjonerte denne føderasjonen med American Federation of Labor og skiftet navn til "International Seamen's Union of America" eller (ISU). Furuseth ble valgt til ISUs president i 1897 og satt i denne stillingen til 1899. I 1908 ble han igjen valgt

til ISUs president og satt i stillingen til 1938.

Det var på denne tiden at Furuseth presset på for å få til en lovendring som endte ut i Seamen's Act of 1915. Loven ble gjerne kalt «Havets Magna Carta», og ble støttet i USAs senat av senator «Fightin' Bob» La Follette. Tiltaket var også betydelig støttet av landbruksminister

William Bauchop Wilson.

Loven forbedret livet og arbeidsforholdene for sjøfolk i den amerikanske handelsflåten, spesielt på skip større enn 100 bruttotonn. Den forandret livet for amerikanske sjøfolk

Et monument som æret Furuseth ble satt opp ved San Francisco Embarcadero 1. september 1942. Det ble senere flyttet for å gjøre plass til en motorvei.

Foto: Ola Syverinsen - 13.april 2018

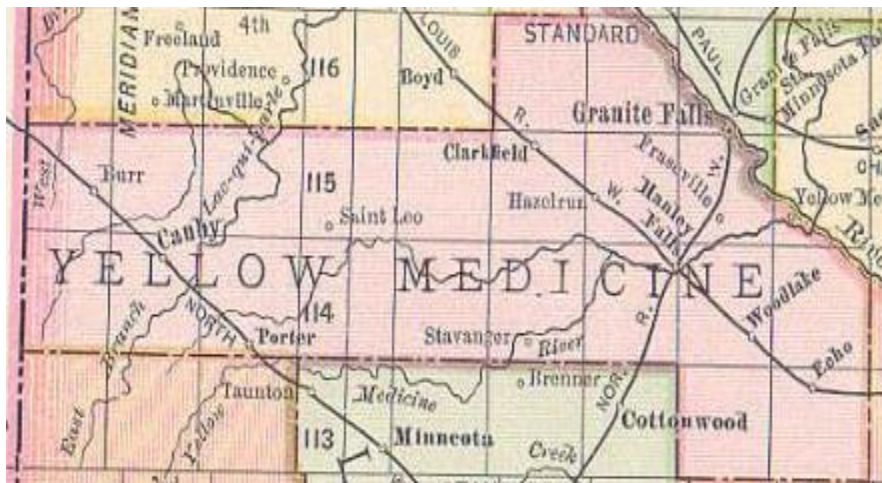
Silliards – et Seljord i Minnesota

Av Dag Henriksbø

Yellow Medicine County i det sørvestlige Minnesota ble opprettet 6. mars 1871. Før den tid var det en del av Redwood County. Countiet ligger i hjertet av det mest produktive og velstående jordbruksområdet i Minnesota. Navnet ble gitt etter elven Yellow Medicine River som renner gjennom countiet og stammer fra en plante der den gule roten ble brukt av Dakota-indianerne til medisinske formål.

Under Sioux-opprøret i 1862 ble flere bosetninger ødelagt, og som et resultat av oppstanden fikk både nybyggere og indianere forbud mot å komme inn i eller bruke området. Først i 1865 ble det igjen åpnet for bosetting.

De første norske bosetterne ankom Medicine County i 1866. De bygde torvhytter, jordkjellere og tømmerhus og begynte å dyrke hvete, men måtte frakte avlingen med oksespann 120 km til New Ulm for å få den solgt. De tidlige nybyggerne var i stor grad norske og tyske.

Yellow Medicine County 1903

Det norske nærværet er fortsatt til stede; befolkningen var 11080 ved folketellingen i 2000, hvorav 36,5% hadde norske aner.

Det finnes flere stedsnavn av norsk opprinnelse i countiet som Norman Township, Normania Township og Wergeland Township, samt de i dag nedlagte postkontorene Stavanger (1870-1903), Sorliens Mill (1879-1896) og Dalston (1881-1882). Jeg vil i denne artikkelen dykke ned i historien om postkontoret Silliards i Sandnes Township.

Historien begynner 27. oktober 1826 da Svend Knudsen ble født på Nedre Groven i Seljord, Telemark. Foreldrene var Knud Svendsen og Bergit Torjusdotter. Knud Svendsen byttet i 1834 til seg Nordigard Nordgarden i Seljord. Dette førte til at Svend også gikk under navnet Svend Knudsen Nordgarden. I 1843 utvandret Svend 16 år gammel til Amerika sammen med to eldre søstre, Gunhild (20 år) og Guro (18 år). De dro fra Skien 26. mai med briggen *Axel & Valborg* og ankom Le Havre i Frankrike 13. juni. Noen dager senere dro de videre med *S/S Lorena* til New York der de ankom 17. juli. Derfra gikk reisen til Milwaukee i Wisconsin via Albany, Erie Canal og Great Lakes. Den siste etappen gikk de til fots til det

”norske” settlementet på Koshkonong Prairie i Dane County. Der bygde Svend opp en farm i Pleasant Springs Town. Han giftet seg 1851 med Torbjørg, trolig fra hjemstedet i Norge, og de fikk barna Caroline og Knut.

Svend Knudsen er i kildene omtalt med flere ulike navn som Svend

Nordgarden, Sven Norgard og Samuel Knutsen. Jeg har i denne artikkelen valgt gjennomgående å bruke hans fødenavn Svend Knudsen. Svend Knudsen var en høyreist og kraftig kar som gikk under navnet Store-Svend. Han ble en av de mest "fargerike" personene i den norske innvandringshistorien og det finnes flere fortellinger med anekdotisk preg der Svend var involvert. Nedenfor gjengis en av disse.

Portrett av Svend Knudsen

I 1855 brøt Svend opp fra Koshkonong med familien og dro sammen med en gruppe nybyggere til den sørøstlige delen av Minnesota som nylig var blitt åpnet for bosetting. De skulle kjøpe godt offentlig jordbruksland i henhold til Forkjøpsloven av 1841 som gav bosettere rett til å ta i bruk opp til 160 acres (ca 640 dekar) ved å registrere det på regjeringens landkontor. Bosetteren måtte gjøre visse forbedringer og bosette seg på eiendommen. Minsteprisen var 1,25 dollar pr acre.

Det hadde etablert seg en ordning på prærien blant norske bosettere i Wisconsin og Minnesota der de inngikk allianser for å hindre flere nykommere i å etablere seg i området hvor de hadde slått seg ned. De ønsket å ha jorda for seg selv og tok mer land enn Forkjøpsloven ga dem adgang til. Medlemmene i alliansen laget seg en klubbe som symbol og om nødvendig brukte de makt for å beskytte sine besittelser. Dette ble kalt Klubbeloven. I Goodhue County i den sørøstlige delen av Minnesota hadde noen norske innvandrere under ledelse av brødrene Tøge og Henrik Talla fra Sogn slått seg ned sommeren 1854. De la beslag på så mye jord de bare kunne ved å merke ulike stykker av land med så mange av sine bekjentes navn de bare kunne komme på. Området de rådde over tilsvarte to townships (ca 93000 dekar). Når det etter hvert begynte å bli rift om jorden ville de selge den med god fortjeneste. Det ble laget en kjempeklubbe av eik og medlemmene i alliansen forpliktet seg til å forsvare området mot inntrengere. Resultatet var at ingen våget å forsøke å ta land i nærheten. Hit kom gruppen med familien Knudsen sommeren 1855. Da de nærmet seg farmene til brødrene Talla dukket brødrene opp og spurte dem bryskt hva de ville her. En stor bredskuldret mann fra gruppa trådte fram og presenterte seg som Svend Knudsen. Han fortalte at de var kommet fra Koshkonong i Wisconsin for å slå seg ned som nybyggere. Han mente de var kommet til rett sted, for her var det få mennesker og en overflod av godt jordbruksland. Talla-brødrene ba dem reise videre for her var alt land tatt. Svend svarte at det var synd, men at de aktet å slå seg til ro der for kvelden. Gruppa ble bedt om å pakke seg vekk

umiddelbart. ”Lengre går vi ikke i kveld”, svarte Svend!

Tøge-brødrene gikk da hjem. Tidlig neste dag brøt gruppa opp for å finne ledig jordbruksland. Men uansett hvor de kom, fant de merker med påskrifter med ulike navn. Ut på seinettermiddagen sa Svend at det fikk være det samme hvilket navn som sto på merkene, han ville ikke reise lenger. Hele gruppa stanset og hver enkelt gikk til fots for finne seg eiendommer. Neste morgen hadde de begynt å felle trær for husbygging, da de så syv-åtte karer med kvinner og barn komme gående i retning dem. Tøge Talla bar ei stor klubbe på skulderen og de andre hadde utstyrt seg med kjepper. Svend mente det lå an til moro. En fra gruppa kom med en ferdig ladet børse og spurte Svend om han ville låne den. Nei, svarte Svend, det ville være å ta for hardt i - eik mot eik fikk være nok. Han plukket opp en eikegren fra bakken. Men han ba

mannen ta børsa med seg og liste seg langs skogkanten til han kom bak angriperne. Der skulle han sende et skudd opp i luften midt under diskusjonen, før partene rakk å gå løs på hverandre.

Angriperne nådde fram og startet munnhuggeriet. Hvis gruppa ikke reiste øyeblikkelig, ville det bli deres visse død. Svend svarte i samme ordelag, og snart sto han og Tøge med hvert sitt slagvåpen av eik klare til slag. Da smalt det fra børsa bak angriperne, og Tøge og de andre snudde seg for å se hva det var. Mer hjelp trengte ikke Svend. Kjeppen hans traff Tøge i nakken så klubba danset ut av hendene på ham og han segnet om på bakken. Dette ble starten på et slagsmål som endte med at Talla-folkene flyktet fra stedet. Talla-brødrene brakte saken inn for county-dommeren i Red Wing for beholde ”sitt land”, men tapte saken. Selve klubba skal visstnok ha blitt igjen i rettsbygningen, mest for å minne ettertiden

om hvilke forhold som nå og da kunne råde blant nybyggerne på prærien.

Svend Knudsen tok land i Goodhue County, i Waukegan Township som ble organisert 1858. Her fikk de barna William, Isabelle, Leif og Samuel. I 1860 reiste Svend hjem til Norge og returnerte våren 1861 med flere familiemedlemmer. Han hjalp dem til å komme i gang med egne farmer. Fra 10. september 1862 til 9. oktober 1864 tjenestegjorde han i Den amerikanske

Brev avstemplet med CDS og target cancel. Stemplingsdatoen er 16. juni, men årstall mangler. Innehavere av Hardey Bros. var brødrene John og Gudmund Hardy som innvandret fra Norge. Brevet er sendt etter at postkontoret ble lokalisert i Hanley Falls 1884, trolig i 1886. Porto var 2 cents for brev $\leq 1/2$ oz innenlands fra 1.10.1883 til 30.6.1885 og for brev (≤ 1 oz) fra 1.7 1885 til 1.11.1909.

borgerkrigen som sersjant i Unionshæren.

Senere på 1860-tallet måtte han etter uheldige transaksjoner pantsette farmen. Dette førte til at han, trolig på slutten av 1860-tallet, brøt opp med familien sin og flyttet vestover i Minnesota til Yellow Medicine County der de tok land i Sandnes (opprinnelig stavet Sannes) Township som ble organisert i 1872 og som ble oppkalt av norske bosettere etter byen Sandnes i Rogaland. Svend Knudsen responderte på behovet til farmerne i nærområdet og etablerte en landhandel i seksjon 11. Han søkte

også myndighetene om opprettelse av postkontor og i søknaden foreslo han navnet Silliards post office, oppkalt etter hjemstedet Seljord i Norge. Da Seljord på den tiden Svend utvandret het "Sillejord", er det sannsynlig at den siste "s"en i Silliards kom til ved en feilskrivning. Silliards post office ble opprettet 16. februar 1872 med Samuel Knutsen som postmester, som var det navnet Svend Knudsen da brukte. Fra januar 1873 overtok den norske innvandreren og forretningsmannen Osmund G. Veldey, født 1846, som postmester og trolig også landhandelen. Silliards ble også navnet på lokalsamfunnet ved landhandelen og postkontoret, og var også et stoppested for reisende i det tynt bosatte området. Svend Knudsen ble valgt til County Lawyer og ble en kjent person i countiet.

Den 8. september 1884 ble det grunnlagt et tettsted med jernbanestasjon i den sørvestlige delen av seksjon 12 i Sandnes Township, ca 2 km øst for beliggenheten til Silliards post office. Dette som følge av at Minneapolis and St. Louis Railroad la en jernbanelinje gjennom området.

Jernbaneskinnene nådde tettstedet 19. august 1884. Tettstedet fikk navnet Hanley Falls oppkalt etter John A. Hanley, general freight agent for Minneapolis and St. Louis Railroad. Jernbaneselskapet kjøpte eiendommen til Svend Knudsen for å anlegge jernbanestasjonen og tettstedet. Svend og Torbjørg brøt så opp fra Yellow Medicine County og flyttet vestover til Griggs County i Nord-Dakota. Der tok de land ved Cooperstown. Svend Knudsen døde 18. februar 1903 og ble gravlagt i Mardell Cemetery ved Cooperstown.

Kart (utsnitt) fra 1900 over Sandnes Township

Da Hanley Falls ble grunnlagt flyttet Osmund G. Veldey butikken og postkontoret dit. For at postkontornavnet skulle samsvare med tettstedets navn, ble det i mars 1886 gjort en anmodning til postmyndighetene om endring av postkontorets navn fra Silliards post office til Hanley Falls post office. Etter mange måneders ventetid ble endringen vedtatt, med virkning fra 30. november 1887. Osmund G. Veldey fortsatte som postmester for Hanley Falls post office. Hanley Falls post office er fortsatt i drift med postnr. 56245.

Main Street, Hanley Falls 1922.

Den første butikken i Hanley Falls ble etablert av John Hardy, født 1860 i Norge. I løpet av kort tid ble flere bygninger oppført og ulike forretningsforetak startet. I 1888 anla også Great Northern Railway, på

den tiden kjent som Willmar & Sioux Falls, en jernbanelinje gjennom Hanley Falls.

Ved folketellingen i 1890 var befolkningen 801 i Sandnes Township og Hanley Falls.

Hanley Falls fikk status som landsby 12. november 1894 og ble da utskilt fra Sandnes Township og fikk eget styre. Befolkningen var 197 i Sandnes Township ved folketel-

lingen i 2000 og 304 i Hanley Falls ved folketellingen i 2010.

Kilder:

History of the Norwegian Settlements (Hjalmar Rued Holand)

Minnesota Place Names (Warren Upham)

US Postal Bulletins

Emigration from Nordgarden in Seljord to America (Ole Bjørn Bringa)

Internett, diverse opplysninger

George Washington var av norsk avstamning,

...og han var selv godt klar over det. Han fortalte dette selv på en bankett for Scandinavisk

Forbund i Philadelphia i 1782. På denne banketten ble Aksel Fersen hedret for sitt mot i slaget ved Yorktown. Fersen ble personlig dekorert av Washington, som samtidig uttrykte stolthet over sin egen norske opprinnelse.

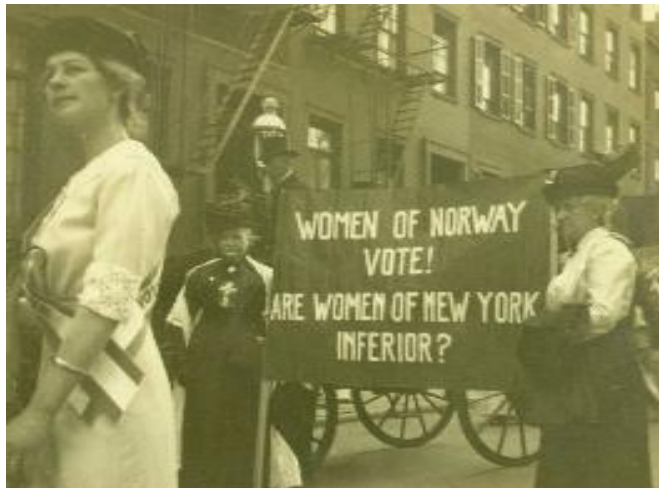
Washingtons forfedre, både på farssiden og morssiden, kan spores til Ragnvald Øysteinsson, jarlen av Møre og Romsdal. I tillegg kan forfedrene hans igjen spores til Trond Haraldson, født 661, som var høvding for Trøndelag.

Mellom 1030 og 1035 flyttet en annen stamfar, Torfinn Sigurdsson, til Yorkshire i Nord-England. En av hans sønner, Randolf Torfinnson, bodde i nærheten av York. Familien tok navnet etter en liten landsby i området kalt Wassington. Familienavnet endret seg til slutt fra Wassington til Washington.

Resten, som de sier, er historie.

Norsk-amerikanarar og kvinnestemmerettskampen i USA

Av Nancy L. Coleman

Marsjen i New York 3. mars 1913, med norsk flagg

I 2020 er det 100 år sidan kvinnene i USA fekk stemmerett. Kampen byrja i Seneca Falls i staten New York i 1848. Sigeren kom 72 år seinare med den 19. grunnlovsendinga 26. august 1920.

Kvinnestemmerettskampen fell saman med masseutvandring frå Noreg til Amerika. Samstundes førte norske kvinner sin eigen kamp for stemmerett, fullført i 1913, sju år tidlegare enn i USA. Korleis stilte norsk-amerikanarane seg til kvinnekampen i det nye heimlandet? Og kva bidrog dei med?

I 1876 vart Colorado USA's 38. delstat, og det var 100-års jubileum for USA's sjølvstende. Tenk om ein kunne feire med å utvide demokratiet ved å gi stemmerett til kvinnene i Colorados grunnlov! Mennene skålte for kvinnene, – den siste og beste gåva frå Gud til menn. Men dei stemte to gonger mot forslaget. Kvinnesaks pioneren Susan B. Anthony var blant dei som kasta seg inn i arbeidet for saka, og etter tapet gav ho innvandrarar ein del av skulda – menn frå Tyskland, Sverige, Noreg. "Kan du tenkje deg korleis det kjennest å måtte naudbe *dei* om å stemme for at *du* kan få stemmerett? Du ville føle deg like fornærma som eg," skreiv Anthony til ein alliert i nasjonalforsamlinga i Washington.

Kvinnestemmerettsrørsla hadde felles røter med kampen mot slaveri. Slaveri var ei sak som dei fleste norsk-amerikanarar var sterkt imot, og mange unge innvandrarar kjempa for nordstatane i borgarkrigen 1861-65. Etter krigen vart tre endringar i den amerikanske grunnlova vedtekne for å frigjere slavane og sikre dei borgarrettar. Kvinnesaksaktivistane håpa lenge at kampen for svarte borgarrettar ville opne for borgarrettar for kvinner. Men dei måtte innsjå at samfunnet ikkje rekna med at kvinner var "personar" etter lova. Dessutan var det nå dei svartes sin tur, og kvinnene måtte pent vente. Banda mellom kvinnestemmerettskampen og anti-slaverikampen vart brotne. Og det gjekk ikkje så bra med svarte borgarrettar. Sørstatane vann fram med at det var deira rett til å bestemme korleis ein fekk stemmerett, og dei fann på alle slags krumspring for å hindre at svarte kunne bruke stemmeretten. "Jim Crow"-lover gjorde svarte til andreklassens borgarar, og dette varte like fram til Voting Rights Act i 1965.

Kvinnesaksforkjemparar fann nye allierte i avhaldskampen. I 1874 vart Women's

Christian Temperance Union (WCTU) grunnlagd (Norske kvinners totalavholdsselskap i Noreg, stifta 1889). Målet for WCTU var å skape ei edru og rein verd gjennom avhald, reinheit og evangelisk kristendom. I 1879 vart stemmerettsaktivisten Frances Willard leiar, og under ho vart WCTU den største kvinneorganisasjonen i verda. WCTU så alkoholmisbruk som rota til mykje vondt i USA, og dei fremja ideen at innvandrarakar, særleg tyskarar og irar, var langt meir tilbøyelege til drukkenenskap enn anglosaksiske amerikanarar.

Anna Howard Shaw (1847-1919)

Blandinga av feminisme og avhaldspolitikkk hadde store konsekvensar for strategien i USA's midtvest. Mange tyskarar vandra inn i denne perioden, dei fekk statsborgarskap og mennene fekk stemmerett. Øl var ein viktig del av tysk kultur, og tysk-amerikanarar hadde ryktet som stordrankarar. Alkoholindustrien var redd for framtida og meinte at dersom kvinner fekk stemmerett, ville lovforslag som avgrensa

alkoholkonsumet få fleirtal, og dermed undergrave næringa. Det tyske Amerika fekk det for seg at kvinnestemmerettsfolket ville ta frå dei ølet, og dei stemde mot lovframlegg gong på gong. Etter kvart utvikla stemmerettsforkjemparar sterke fordømmar mot innvandrarakar. Under første verds-krigen fekk mange også mistanke om at tysk-amerikanarar mangla lojalitet til USA, og såg på dei som lovlause og aggressive. Anna Howard Shaw talte for kvinnestemmerett i Sør-Dakota i september 1914 og insinuerte at tyskarar tok amerikansk statsborgarskap for å undergrave USA. I alle fall var tysk-amerikanarar for uvitande til å verte gode borgarar, meinte ho.

Sjølv om norske innvandrarakar hadde mykje felles med tyske, skilde dei seg ut frå denne og andre innvandrargrupper på måtar som folk oppfatta som positive. Dei var kjende som arbeidsame, moralske og progressive. Som andre nybyggjarkvinner hadde norsk-amerikanske kvinner på prærien eigentleg nok med gardsarbeid og familieplikter. Dei norske kyrkjene var limet i bygda, og der fekk kvinnene stort sett høyre Pauli ord om å teie i forsamlingar.

Ida Jensen Hansen (1853-1938).

Foto: Vesterheim Norwegian-American Museum, Decorah, IA

Men dei hadde sine meiningar og også fordelene av lese- og skrivekunnskapar som dei hadde fått i Noreg. Dei hadde dårlege engelskkunnskapar, men dei var oppegåande og interesserte i samfunnet både i gamlandet og det nye.

I 1888 fekk dei norsk-amerikanske kvinnene sitt eige blad, månadsbladet *Kvinden og Hjemmet* på dansk-norsk. Bladet vart grunnlagt i Cedar Rapids, Iowa, av Ida Jensen Hansen, fødd i Ringsaker i 1853. Ida vandra ut til Chicago med foreldre og tre søsken i 1870. Ho gifta seg med den danskfødde bladmannen Niels Fredrick Hansen, og paret dreiv med forlagsverksemd heile livet. Idas søster Mina Jensen var typograf og tok seg av det praktiske. Ida og Mina meinte at nordiske innvandarkvinner trong eit blad som kunne hjelpe dei å tilpasse seg det nye livet i Amerika, med artiklar om daglege gjeremål og det amerikanske samfunnet. Bladet slo godt an, og same året som nokre norske kvinner fekk stemmerett i stortingsval, i 1907, nådde bladet eit opplag på 83 000. Frå første nummer arbeidde redaktør Ida Hansen for kvinnestemmerett i USA, og knytte framgangen for kvinner til ein progressiv norsk-etnisk identitet. Lesarane fekk også oppdateringar om kvinnekampen i Noreg, og bidragsytarar oppfordra norsk-amerikanarar til å arbeide for saka.

Til venstre: Elizabeth Cady Stanton (1815-1902) og Susan B. Anthony (1820-1906)

Til høgre: Nora Stanton Blatch (1883-1971), oppkalla etter Nora i *Et Dukkehjem*

Kvinden og Hjemmet var oppteke av norsk litteratur, verk av Camilla Collett, Jonas Lie og Henrik Ibsen. Dette var noko å vere stolt av! Artiklar trekte fram at det var

typisk norsk å stille spørsmål til gjengse førestillingar om kvinnas plass og å arbeide for kvinnesak. Kvinner som Nora i *Et Dukkehjem* viste vegen, også i USA. Dotterdottera til Elizabeth Cady Stanton vart oppkalla etter Nora, og Nora Stanton Blatch følgde mora, Harriot, og bestemora i kvinnestemmerettskampen. Nora vart ein av dei første kvinnelege ingeniørane i USA.

Det var god kontakt mellom kvinnerørslene i USA og Noreg. Målar og kvinnesaks-kvinne Aasta Hansteen såg for seg eit betre kvinneliv i USA. Ho utvandra i 1880 og budde i Boston og Chicago i ni år. I Boston møtte ho kvinnesakspioneren Lucy Stone, og måla portrett av dottera Alice Stone Blackwell, også stemmerettsaktivist. Hansteen følgde godt med i kvinnerørsla i Noreg, og ho drog heimover i 1889 for å bidra til kampen.

Aasta Hansteen (1824-1908)

Rundt 1900 vart Noreg eit føregangsland i den internasjonale kvinnestemmerettskampen. Før unionsoppløysinga i 1905 fekk velstående norske kvinner stemmerett i kommuneval i 1901, og etter 1905 følgde stemmerett for velstående kvinner i stortingsval i 1907, stemmerett for alle kvinner i kommuneval i 1910, og stortingsval i 1913. Noreg figurerer som fjerde land til å

gi kvinner stemmerett: New Zealand 1893, Australia 1902, Finland 1906, Noreg 1913. Men Noreg var det første sjølvstendige landet der kvinner fekk stemmerett, da New Zealand og Australia låg under Storbritannia og Finland under Russland. Norsk-amerikanarar var stolte og følte dei hadde plikt til å bidra til kampen i USA.

Kvinnestemmerettsaktivistar hadde god kontakt. Suffrage Alliance Congress i London 1909. Ståande frå venstre: Thora Dangaard (Danmark), Dr. Louise Qvam (Noreg), Dr. Aletta Jacobs (Nederland), Annie Furuhielm (Finland), Madame Mirowitch (Russland), Dr. Käthe Schirmacher (Tyskland), Madame Honneger (Sveits), uidentifisert. Nedst frå venstre: uidentifisert, Anna Bugge (Sverige, men eigentleg norsk), Rev. Dr. Ann Shaw (USA), Mrs. Millicent Fawcett (president, England), Carrie Chapman Catt (USA), Fredrikke Marie Qvam (Noreg), Dr. Anita Augsburg (Tyskland). - Nasjonalbiblioteket

I 1907 vart Scandinavian Woman Suffrage Assosiation (SWSA) organisert i Minnesota, med Jenova Martin som leiar. Som etnisk organisasjon for kvinnestemmerett i USA, var SWSA truleg unik. Det skandinaviske miljøet i Minneapolis vart eit senter for kvinnestemmerettskampen i heile Midtvesten. Alt i 1901 vart Anna Gjertsen engasjert for å rekruttere skandinavisk-amerikanske kvinner til stemmerettsrørsla. Kvinner frå alle sosiale

lag deltok, også mange einslege tenestejenter. rekrutterte mange frå det svenske miljøet

Medlemmane i SWSA var i byrjinga stort sett norsk-amerikanarar, mens den neste leiaren Nanny Mattson Jæger var svensk-amerikanar og Jenova Martin, fødd 1863 i Tune i Østfold, var døypt Julie Jensen. Ho vandra ut i mai 1883 og drog til Michigan, der ho gifta seg med Hans Mortensen frå Danmark. Martin var leiar i SWSA fram til 1913, og nestleiar av Minnesota Woman Suffrage Association (MWSA). Ho var svært aktiv i arbeidet og heldt appellar på norsk og engelsk i innvandarmiljøa i Midtvesten.

To kvinner gifte med nordmenn lagar ramme rundt MWSA. Julia Bullard Nelson, gift med Ola Nilsen Kjøs frå Ringsaker, var ein av grunnleggjarane i 1881. Etter borgarkrigen reiste Julia til Texas for å hjelpe tidlegare slavar med å tilpasse seg livet som fri. Da ho døydd i 1914 i teneste for kvinnestemmerett, vart ho kalla "The Last of the Grand Old Women of Suffrage".

Medlemmar av Scandinavian Woman Suffrage Association marsjerer i Minneapolis 2. mai 1914

Til venstre: Julia Bullard Nelson (1842-1914). Nelson var amerikansk, men ho snakka norsk. Dette var ein stor fordel når ho drog på turné i det norske Amerika.

Til høgre: Clara Hampson Ueland (1860-1927)

Clara Ueland, gift med Andreas Ueland frå Heskestad i Rogaland, vart leiar av MWSA i 1914 og fram til siger i 1920. Under hennar særst effektive og strukturerte leiing fekk foreininga stor oppslutning. Minnesota vedtok kvinnestemmerett i 1919 og vart den 15. delstaten til å ratifisere Den 19. grunnlovsendinga i 1920. Dottera Elsa Ueland gjorde stor innsats som student på Universitetet i Minnesota og turnerte i Midt-vesten for å tale for saka.

Gudrun Løchen Drewsen (1867-1946)

Eit nytt middel i kampen var opptog, haldne i mange byar i delstatane. Her kunne Noreg profilere seg som føregangsnasjon! I 1911 marsjerte stemmerettsaktivistar i New York.

Gudrun Løchen Drewsen frå Inderøy leia ei gruppa norske kvinner som alt hadde stemmerett.

Tog i New York, 1911

Men det største toget var i Washington, DC, 3. mars 1913, nokre månader før kvinnestemmerettskampen vart fullført i Noreg. Tusenvis av kvinner deltok. Sidan nokre kvinner i Noreg alt hadde stemmerett, fekk Noreg plass framme i toget. Woodrow Wilson skulle innsetjast som president dagen etter, og mange menn var samla i gatene. Etter kvart storma dei toget, lo, ropte skjellsord og ville sabotere marsjen. Over hundre kvinner hamna på sjukehus. Likevel klarte mange å nå målet, der dei presenterte eit imponerande tablå om rettferd, fridom, fred og håp. Også i Minneapolis marsjerte kvinner, 2. mai 1914. Det var 2000 deltakarar, og dei norske stilte i bunad.

mot stemmerett for kvinner, og menn i det skandinaviske Amerika arbeidde også for saka. Truleg stemde fleire norskamerikanarane for kvinnestemmerett

Opning av marsjen i Washington, 3. mars 1913. Inez Milholland rir fremst.

Ein annan Iowa-nordmann var skolemannen Ola Torleivsen Rikansrud, med røter i Torpo i Hallingdal og gift med Hilda Hansdotter Faråsen med røter i Ringsaker. Paret hadde

ti barn, tre av dei jenter. I 1916 heldt Ola appell i Decorah. Som det sto på plakaten for foredraget: "My three daughters. To me three good reasons why I favor 'Women Suffrage'."

Det var mennene som fekk stemme for eller enn i noka anna etnisk gruppe i Midtvesten. Ola O. Røe fødd i Hordaland og brannsjef i Iowa, oppfordra norsk-amerikanarar til å støtte kvinnestemmerett: "Eg reknar med at menn i Iowa kjem til å vere like sjenerøse og rettferdige mot kvinnene i staten som mennene i Noreg."

I 1917 demonstrerte kvinner frå 26 statar framføre Det kvite huset. Kvinner frå SWSA på veg til demonstrasjonen på Minnesota-dagen

Litteratur:

Bergland, Betty A. "The Struggle for Woman Suffrage in Nordic America: Politics and the Unenfranchised." *Vesterheim Magazine* 17, No. 1 (2019): 15-22.

Egge, Sara. "How Midwestern Suffragists Won the Vote by Attacking Immigrants." *Smithsonian Magazine* 2018.

<https://www.smithsonianmag.com/history/how-midwestern-suffragists-won-vote-by-attacking-immigrants-180970298/> Nedlasta 17.08.2020.

Lief, Julia Weich. "A Woman of Purpose: Julia B. Nelson." *Minnesota History*. Winter 1981: 303-314.

<http://collections.mnhs.org/MNHHistoryMagazine/articles/47/v47i08p302-314.pdf> Nedlasta 17.08.2020.

Peterson, Anna Marie. "Adding 'A Little Suffrage Spice to the melting Pot': Minnesota's Scandinavian Woman Suffrage Association." *Minnesota History*. Vol. 62, No. 8 (Winter 2011-12): 288-297.

<https://www.jstor.org/stable/723066929> Nedlasta 20.04.2020.

"Making Women's Suffrage Support an Ethnic Duty. Norwegian American Identity Constructions and the Women's Suffrage movement,

1880-1925." *Journal of American Ethnic History*. Vol. 30, No. 4 (Summer 2011): 5-23.

<https://www.jstor.org/stable/10.5406/jame-rethnhist.30.4.0005> Nedlasta 20.04.2020.

"Scandinavian Woman Suffrage Association." Minnesota Historical Association, 2018. <https://www.mnopedia.org/group/scandinavian-woman-suffrage-association> Nedlasta 17.08.2020.

Stuhler, Barbara. "Organizing for the Vote. Leaders of Minnesota's Woman Suffrage Movement." *Minnesota History*, Fall 1995: 290-303. <https://www.mnopedia.org/group/scandinavian-woman-suffrage-association> Nedlasta 17.08.2020.

Anno museum, tidligere Hedmark fylkesmuseum, er et norsk museum stiftet i 2009 som en konsolidering av flere store og små museer i Hedmark. **Norsk Utvandrer museum** er et av disse. Samlet utgjør museets utearer landets største friluftsmuseum og innbefatter den største samlingen av antikvariske

Kjøp Anno årskort

Besøk våre museer så mange ganger du vil. Årskort kan kjøpes på nett. Super gaveidé!

bygninger i Norge. Rundt 250 000 besøker museets avdelinger årlig.

Museet står for 125 årsverk og har en samling på ca 170 000 gjenstander, ca. 500 kulturhistoriske bygninger og ca. 4,3 millioner fotografier, hvorav en del er å finne i DigitaltMuseum.

Museet er organisert som et aksjeselskap hvor Hedmark fylkeskommune er største enkeltaksjonær med 35 % av aksjene, mens eierstiftelsene i de syv museumsavdelingene har eierandeler fra 3 % til 12 %.

Administrerende direktør er Svein Inge Sunde.

Siste sia

Aktiviteter sommeren 2021

Venneforeningen og Museet

Venneforeningen har kontordag på Museet hver tirsdag 11:00 – 14:00, og dersom forholdene tillater det, vil vi kunne gjenoppta hjelpen med å finne slekt i USA

19.06. Åpning av sommersesongen 2021

- Ny utstilling i museumsbygget: OPPHAVSTEGN.
- Aktivitetssløype. Det nye tilbudet til barnefamilier
- Ny fotoutstilling i Bjørgo huset.
- Ny sommerguide: Anna Elise Vadset som synger og spiller
- Kafeen er oppe i museets åpningstider.

22.06. Brev Hjemmefra nr 2/21

Aktiviteter for høsten 2021:

- Kontordager på tirsdager f.o.m. tirsdag 7. september
- Hvalfangerprosjektet starter opp igjen i september
- 17.09 Brev Hjemmefra nr 3/21
- 14.10 Temakveld om DNA med foredrag og kaffe
- 10.12 Brev Hjemmefra nr 4/21